

ВОЛОДАР МИРУ

Синопис художнього фільму

за мотивами літопису «Повість минулих літ»

Жанр – історична драма з елементами екшену, хорору і містики

Тривалість фільму: 100 хв.

Log line: Історія про подолання правителем зла в собі, що приводить його до Ісуса Христа і приносить його народу міць і духовне процвітання.

«Прийняття християнства, як державної релігії Київською Руссю за правління князя Володимира Святославича [наприкінці X ст. згідно з дослідженнями сучасних українських та іноземних істориків] тривало з 987 по 989 рік. У вузькому значенні під Хрещенням Русі розуміють акт масового хрещення киян, яке за літописною хронологією, відбулося 988 року».¹ Проте усі відомі писемні історичні джерела: арабські, франкські, візантійські, римські, германські літописи, хроніки містять різні дати щодо хрещення Русі, так само, як і щодо хрещення князя Володимира і того місця, де воно відбувалося.

Тому сценарій ігрового фільму про цю доленосну для України-Руси подію доцільніше вибудовувати не на суперечних з точки зору науки датах, а на літописних свідченнях і фактах, взятих з «Повісті минулих літ», авторство якої приписують Несторові Літописцю, монахові Києво-Печерського монастиря, який склав цей літопис приблизно через сто років після смерті князя Володимира на початку XII ст.

Якщо подивитися на політичну карту середньовічного світу другої половини X століття, то язичницька Давньоруська держава межувала з монотеїстичними імперіями: Священною Римською імперією на заході, Візантією на півдні та Ісламським Халіфатом на сході. Лише на півночі сусідами Русі були язичницькі скандинавські країни, які так само перебували перед вибором, до якої гілки християнства – Ватикану чи Константинополя ліпше пристати. Вибір Русі, враховуючи її постійне протистояння східним нападникам печенігам – тюркському народу, який на початку XI ст. почав приймати іслам, був складнішим. Разом з християнством, як державною релігією, київським князем розглядався також іудаїзм та іслам. Врешті у 988 році, як стверджує «Літопис минулих літ», Володимир здійснив остаточний вибір на користь візантійського християнства.

Володимир Святославович – перший князь Русі зі скандинавської династії Рюриковичів, матір якого була не вікінгіння, а слов'янка Малуша. Про її походження існує дві версії. Перша, що вона була дочкою слов'янського купця Малка Любечанина. При цьому немає

¹«Енциклопедія історії України», стаття «Хрещення Русі», том 10, стор. 427, НАН України, Інститут Історії України, вид. «Наукова Думка», 2013 р., Київ.

літописних свідчень, як вона потрапила в прислужниці (рабині) до княгині Ольги – баби князя Володимира. За другою версією, як вважають деякі історики, Малуша була донькою деревлянського князя Мала, якого спалила у лазні княгиня Ольга, помщаючись йому за вбивство свого чоловіка – київського князя Ігоря. Згідно зі звичаями того часу всі землі та майно вбитого князя Мала спільно з його родиною княгиня забрала собі. І саме завдяки князівському походженню Малуші її син Володимир був визнаний його батьком князем Святославом закононародженим.

Приналежність Володимира до двох різних культур: скандинавської та давньоруської, а також ототожнення ворогами його, князя з сином рабині – «робичичом», як його зневажливо назвала полоцька княжна Рогніда, і є тим внутрішнім протиріччям, мотивацією особи, що потребувала компенсації через активну дію, звияжні діяння, в самоутвердженні себе не лише як князя – лідера держави, яку він сам творив, але і як особистості. Через всі ці випробування долі, як правителя і володаря людських життів, і випробування духовні: від язичника до християнина і батька християнської Русі, – пройшов князь Володимир. І саме через цей вузол внутрішніх протиріч, через суперечність між жорстокістю вчинків і шляхетністю цілей, між нещадною реальністю невпинної війни, примусового хрещення руського люду в ім'я здобуття Царства Божого у фільмі «Володар миру» буде відображена історія розбудови сильної централізованої давньоруської держави, і становлення самого київського князя Володимира, як християнина, що врешті віднаходить смисл свого життя в любові до ближнього, милосерді та пошукові спасіння. Недаремно Тітмар Мерзебурзький – єпископ німецького міста Мерзебург (25.07.975 – 01.12. 1018), сучасник Володимира у своїй «Хроніці» зазначав:

«Ім'я того короля [Володимира] несправедливо тлумачиться, як «влада над миром»; але це не той мир, що панує між нечестивими або що держать властители світу цього, бо сей світ тлінний; але той тільки, яким володіють виключно ті, хто втишив мир свого духу, здобув царство Бога, хто подолав перешкоди втіхою терпіння.»²

З цієї характеристики Тітмара Мерзебурзького і виникла назва фільму – «Володар Миру», миру не матеріального, а передовсім духовного. Іншими словами, фільм розкриє шлях відкриття Бога і осягнення християнських чеснот і таїнств князем Володимиром, правителем велетенської країни, який врешті покаявся в своїх лиходійствах і провинах, прийняв хрещення й спізнав милість Божу.

Задля ознайомлення зі стилістикою, жанровими формами, характерами й фабулою надаю кілька сцен та драматургічну структуру фільму.

²Die Chronik Des Bischofs Thietmar von Merseburg, Berlin, Weidmannsche Buchhandlung, 1935, книга VII, стор. 488, розд. 73

ЕКСТ. БОСПОР. КОНСТАНТИНОПОЛЬ – КІНЕЦЬ ВЕСНИ. НІЧ. (CG)

Ніч. Над Боспором летить СОКІЛ. На його лапах обривки перев'язів, якими його утримували у вольєрі. Один кіготь зламаний. СОКІЛ розлучений і нещадний. Ширяє оком по темній землі і раптом помічає кошару з отарою послуних ОВЕЦЬ. Пронизливо кричить. ВІВЦІ, що спали, прокидаються, схарапуджуються, збиваються в купу, нажахано мекають. Носяться кишлом по кошарі. СОКІЛ складає крила і каменем падає вниз. Земля крутиться в нього перед очима. ВІВЦІ розбігаються. В центрі кошари лишається зовсім мале ЯГНЯ. Воно верещить. Крутиться на місці. СОКІЛ випускає перед собою кігті, впинає їх ЯГНЯТІ в шию і стрімко злітає разом з ним у чорне небо.

Вкритий темрявою овид раптом усипається палахкотливими сигнальними вогнищами на сотнях сторожових веж, прошивається променями від великих дзеркал маяків. Вогні і промені спалахують один за одним вздовж всієї затоки Золотий Ріг. Їх стає так багато, що здається ще трохи і вони підпалять гігантське громадище Константинополя. На сторожовій вежі Священного Палацу візантійських імператорів так само спалахує сигнальне вогнище.

Вдалині з обрію несеться стукіт тисяч копит, іржання коней. Неначе велетенська чорна хмара, в якій від променів Місяця зблискують тисячі лицарських обладунків, підступає до Константинополя візантійське військо, що повертається з походу (CG. Crowd Simulation).

ІНТ. СВЯЩЕННИЙ ПАЛАЦ. ПОРФІРНА ЗАЛА – КІНЕЦЬ ВЕСНИ. НІЧ.
(ЦИКЛОРАМА/CG)

До Порфірної зали вбігає в чорному підряснику і камилавці Великий логофет³ дрому⁴ СИМЕОН. В руках у нього скринька з червоного дерева, інкрустована золотом і смарагдами. ЛОГОФЕТ не знає, куди поставити скриньку. Бігає по порожній залі, навіть вискакує на великий балкон, що виходить у бік моря. Врешті зашпортується в підряснику і мало не падає. У цю мить порфірні плити підлоги в центрі залу роз'їжджаються і звідти на механічному майданчику-підйомнику піднімається два трони, на одному з яких сидить у нічній сорочці і спальному ковпаку імператор КОНСТАНТИН VIII. Поряд на уквітчаному квітами кріслі возсідає його євнух СПОНДИЛ в білому плащі і білому тюрбані зі встромленою в нього срібною довгою трубкою. ІМПЕРАТОР позіхає. За нього мовить СПОНДИЛ, ледве но отримує жестом від імператора КОНСТАНТИНА дозвіл говорити.

СПОНДИЛ

О, логофете, що надзвичайне
примусило тебе нас турбу-

³ Логофет(грец. Λογοθέτης – той, хто накладає обов'язок; відповідальний)
– начальник поштового відомства, дипломатії та розвідки у Візантійській імперії.

⁴ Дром (грец. δρόμου) – пошта.

вати о сій нічній порі?

ВЕЛИКИЙ ЛОГОФЕТ кладе скриньку на порфірну підлогу, сам валиться в поклони поряд і розкидає хрестом руки.

ЛОГОФЕТ

О великий василевсе! Щойно
наша розвідка донесла прикру
вість про руського князя
Володимира! І її неспинима
терміновість примусила мене
звернутися до вашої
божественності посеред ночі!

КОНСТАНТИН хоче махнути рукою ЛОГОФЕТУ, щоби той мовив далі. Але його рука безвольно опускається, а сам КОНСТАНТИН, що пропадає днями і ночами на оргіях, майже спить. СПОНДИЛ підхоплює імператорську руку і вихає нею ЛОГОФЕТУ, щоб той продовжував, при цьому обмахує імператора КОНСТАНТИНА віялом. ЛОГОФЕТ зі зневагою до СПОНДИЛА, продовжує, вдаючи смирення.

ЛОГОФЕТ

Володимир, як розгромив згідно
нашого з ним договору бунтівників
заколотника Варди Фоки, що був
оголосив себе візантійським
імператором, – дізнався, що
цісарівна Анна відмовилась
за нього вийти заміж. Отож...
простіть мене наперед за те
що скажу! І за те що кажу це
за відсутності вашого старшого
брата, сонцесяйного імператора
Василя II! Бо він хоч і розбив
на Босфорі самозванця Варду
Фоку за допомогою армії
Володимира, але його військо
стояло задалеко від табору русів.
І він того, либонь, не знає.

КОНСТАНТИН

(крекче, тримаючись
за голову)

Ой! Та вже прощаєм-прощаємо!

ЛОГОФЕТ

Так от Володимир підняв всю
рать свою і вже дійшов...!

КОНСТАНТИН

(уриває, приходячи
до тями)

Куди дійшов цей клятий язичник?!
До Константинополя?! Сюди?!

ЛОГОФЕТ

До Херсонеса! Так донесли
мої вивідачі.

КОНСТАНТИН

До Херсонеса? Чого до Херсонеса?
Це ж так далеко!

ЛОГОФЕТ

Вони ж ті руси – і скандинави,
і склавини. Тому на
суходолі бистрі, як коні,
а на морі стрімкі, як сапсани.

КОНСТАНТИН

(істерично)

Я ж казав брату – Анну зв'язати
і тому Валдімарру відправити!

СПОНДИЛ

Ти, любий, забув, що Анна
твоя сестра! Імператриця!
Порфірородна! І народилася
на цьому багрянному порфірі
в цій залі! Вона ж майже свята!

КОНСТАНТИН

Якщо заради життя Християнської
Візантії мусимо віддати
святу за варвара, то це
треба зробити!

СПОНДИЛ

Де таке видано – віддати
імператрицю за напівраба!

ЛОГОФЕТ

Дозволю втрутитися, Володимир,
з усіх боків князь і з варязького
і з слов'янського. Тому всі
народи Русі йому у підкорі.
Він живе у сідлі і за вісім
років князювання в Києві на
третину збільшив свою державу.
Тепер вона від Понтійського моря
до Варязького, через всю Європу.

СПОНДИЛ

Але ж Анна погрожувала, що
вкоротить собі віку, а дружиною
цьому огирю не буде! І потім
за Оттона II – короля Священної
Римської імперії, віддали

племінницю імператора, а не сестру.
І Оттон таки вже був християнином.
А тут, якийсь нехрещений кентавр!

За вікнами зали розлітається пронизливий звук кількох десятків сурм, гримають тулумбаси і барабани. СПОНДИЛ зіскакує з крісла, сплигує з майданчика з двома тронами і біжить на балкон. З балкона видно, як підступають до палацу колони візантійської армії, освітлені смолоскипами.

СПОНДИЛ

(з захватом)

Наша непереможна армія здолала
самозванця Фоку і повернулася
повна трофеїв і доброго
босфорського вина!

Двері Порфирної зали різко відчиняються і в неї влітає в лицарських обладунках і шоломі імператор Василь II Болгаробійця. Він весь запилужений, лице в саднах і ранах. СПОНДИЛ біжить до свого патрона КОНСТАНТИНА. Допмагає йому підвестися. ЛОГОФЕТ знову простягається на порфирних плитах і розкидає хрестом руки. ВАСИЛЬ II не звертає увагу на брата, надбігає до ЛАГОФЕТА, могутнім посмиком ставить його на рівні, тримає за душу...

ВАСИЛЬ II

(погрозливо)

Я тебе по всьому палацові
шукаю! Де він і його згряя?!

ЛОГОФЕТ

Хто? Ваше небесне
святійшество!

ВАСИЛЬ

Володимир та його військо!

ЛОГОФЕТ

(тремтячи)

Вже біля Херсонеса... Взяв
його в облогу...

ВАСИЛЬ

Кажі все, що твоїм шпигунам
відомо!

ЛОГОФЕТ

Він сказав, як Анну за нього
не віддасте, то... (Затинається.)

ВАСИЛЬ

То?!!!

ЛОГОФЕТ

То буде тримати Херсонес в
облозі хоч і три роки!..

ВАСИЛЬ

Ще що казав?!!!

ЛОГОФЕТ

Наказав своїм русам насипи
довкола мурів Херсонеса зводити.
І з Києва вони вже везуть
катапульти і балісти.

ВАСИЛЬ

Передай йому через наших
людей, най ліпше прийме
Христа і народ свій поганський
весь охрестить! Оттоді про
Анну ми й поговоримо! (З люттю
відштовхує ЛОГОФЕТА.)

ЛОГОФЕТ летить на підлогу, падає на скриньку. Скринька
відкривається і звідти вивалюється відрубана кисть руки з перстнем
на вказівному пальці. КОНСТАНТИН валиться на трон.

КОНСТАНТИН

Ой леле! Самі дарунки сьогодні!

СПОНДИЛ з зойком підбігає до відрубаної кисті, бачить великий
золотий перстень, з запалом здіймає його з пальця і читає вголос
напис, викарбуваний в золоті.

СПОНДИЛ

Це перстень Варди Фоки!
Ось написано: «Варда Фока –
Імператор Візантії».

ЛОГОФЕТ виймає зі скриньки лист князя Володимира написаний на
пергаменті.

ЛОГОФЕТ

О, божественні імператори!
Це ще не все. Ось лист
Володимира до вас.

КОНСТАНТИН

О! Новин на сьогодні досить.

ВАСИЛЬ ІІ

Читай, логофете!

ЛОГОФЕТ

Та він же написаний нашими

літерами, тільки по-руськи.

СПОНДИЛ підбігає до ЛОГОФЕТА, висмикує в нього лист.

СПОНДИЛ

Дай сюди! Це колись була і
моя мова!

Витягає з тюрбана срібну трубку і, водячи нею по листу, читає по
буквах і одночасно перекладає.

СПОНДИЛ

Ну тут спереду слова пошани
до вас, о святі імператори!
А далі, ось: «Поки що це мій
вам дарунок. Як Анна не буде
моя, після Корсуня візьму
Константинополь і начеплю всі
ваші імператорські перстені
собі на одного пальця.»

ВАСИЛЬ тільки жовнами від злості заграв. КОНСТАНТИН похолов і
зиркнув на свого імператорського перстня.
У цю мить з двору палацу долинув шум, крики і гул війська.
ЛОГОФЕТ вискочив на балкон, за ним ВАСИЛЬ і СПОНДИЛ, що вів під
руку КОНСТАНТИНА.
У дворі сотні лучників заходилися стріляти у нічне небо.

ЛОГОФЕТ

(гукає до
війська)

По кому ви ціляєте?! В небі
ж наче нікого!

З двору долинули стривожені ГОЛОСИ ВОЯКІВ.

ГОЛОСИ

Он сокіл літає! Ягня десь
задер і кружляє! Он бачите!
Над муром пролетів!

Над муром в світлі місяця і справді пролетів СОКІЛ з ЯГНЯМ у
пазурах. (СГ.) На мурі з'явилися лучники зі смолоскипами і
заходилися стріляти з муру у напрямку СОКОЛА, що підіймався з
ягням у чорне небо.

ВАСИЛЬ

(ЛОГОФЕТУ)

Збирайся, логофете, до
Херсонеса. І зроби все,
щоб військо русів лишилося
без... (Тут він нахилився і
прошепотів ЛОГОФЕТОВІ на
вухо останні слова.)

Драматична структура з описами персонажів, основних сюжетних ліній, обставин часу і дії.

Однак те, що наказав імператор Василь Логофету, здійснити не вдалося. Ромейські шпигуни, не змогли заподіяти лиху смерть князеві Володимирі. Бо як говорять билини, йому допомагали богатири, Микита, Ілько та Олешко, і всі дружинники і гридні в нього були такі сильні та люті, що поклав він з ними не одну сотню ворогів.

І змушений був Логофет вдатися до складної інтриги, про яку сповістив через поштового голуба свого таємного поплічника у Херсонесі. Сам же подався до табору Володимира, як посол імператорів, щоб запропонувати йому в дружини замість Анни далеку родичку Василя II і Константина VIII, сподіваючись, що це влаштує князя і той припинить облогу Херсонеса. Але князь кілька днів не приймав його. Пестун⁵ Володимира Добриня, його дядько по матері Малуші і повірник у всіх справах, сказав, що князь зайнятий і звелів почекати. І Логофет чекав день, аж поки не витримав і наполіг відвести його до князя. За наказом Добрині його повели до стін Херсонеської фортеці.

Яке ж було його здивування, коли він побачив Володимира в оточенні кількох десятків дружинників неподалік фортеці. Вони їздили на конях вздовж муру на відстані польоту стріли і глушилися з херсонесців. Час від часу греки стріляли по них з луків і дружинники відступали, забираючи всю увагу на себе. Тоді інші руси атакували фортечну браму, обстрілюючи її запаленими стрілами, або били з катапульта, які постійно перетягували з місця на місце, щоб вражати фортечні стіни з нових позицій. Серед загону дружинників-задирак найбільшим заводіякою був сам князь Володимир. Оголений до пояса, дужий, як лев, він носився на своєму білому баскому коні, схожий на слов'янського бога Перуна⁶ з довгим оселедцем кольору льону, і синіми, як високе небо, очима. Сміючись і бурхливо радіючи, він бавлячись, відбивав мечем ті стрілиці, що таки долітали до нього з фортеці. Одна зі стрілок впала зовсім близько від муру. Наче її випустив хтось невмілий. Володимир угледів, що до неї щось прикріплено, вдарив острогами коня і поскакав до фортеці. Дружинники під орудою воеводи Добрині шугнули на конях за ним. Але Володимир крутнувся на здибленому коневі, гукнув своїм воям: «Я сам!». Витягнув з піхов ще одного тугого меча з великим червоним рубіном у руків'ї і кинувся у хмару стріл, відбиваючись двома мечами. В галопі схилився з коня, схопив стрілу і понісся до свого табору, гукаючи до своїх, щоб били з катапульта.

Стріла ж ця виявилася дорогою. До неї була прикріплена записка, а в записці було вказано, де пролягає водогін, по якому в Херсонес надходить уся прісна вода.

⁵ Пестун (давньоукр.) – вихователь, опікун.

⁶ Перун – верховний бог у Київській Русі IX–X ст., володар неба, повелитель грому і блискавки, бог родючості, покровитель князів та їхніх дружинників.

Руси зруйнували той водогін і за кілька днів грецька фортеця впала.

Руси вдерлися до міста. Не пожаліли нікого. І Логофет Симеон, що супроводжував Володимира, як посол від візантійських імператорів, сказав князеві, вказуючи йому на те, як дружинники вбивають безбройних жінок і дітей, що християнин би такого не зробив. Від цих слів спохмурнів і задумався князь. А коли руси-язичники на очах у князя схопили якогось монаха і вже збиралися стратити тільки за те, що він молився за них і осіяв їх хрестом, то Володимир втрутився і заборонив самосуд. Як виявилось, саме цей монах надіслав був стрілою записку про водогін. І Володимир взяв його собі в прислужники.

Настас, так звали монаха, сам наполовину був русом і знав руську мову. Він став прислужувати Володимирі, знайомив з містом та його насельниками.

Так він привів князя та його дядька Добриню до пропілеїв⁷ увінчаних спижевою скульптурою велетенської квадриги⁸ на стародавню площу теменос⁹, колись присвячену язичницькій богині Деві¹⁰. Тепер на цій площі стояв храм св. Василя, в якому зберігався череп св. Климента I¹¹. (СГ. Циклорама. Хромакей.) Володимир і Добриня були вражені пропілеями, квадригою і розповіддю про св. Климента I. Однак дивуватися побаченому вони змогли недовго, бо на храм св. Василя наскочила ватага варягів-язичників, які найманцями служили у руському війську і хотіли викрасти череп св. Климента I, щоб потім продати його Римському Папі. Але їх не пускали до храму херсонесці і руси-християни, бо серед княжих воїв були і такі. І врешті руси-християни з херсонесцями вигнали варягів з храму.

Володимир у ту сутичку не втручався. Добриня спитав його:

– Чому не спиниш чвару? Цими християнцями можна всю нашу державу розвалити.

На це Володимир відповів, вказуючи на сонце у небі:

⁷ Пропілеї – (дав.-грец. προύλατον, від про – «перед» + πύλαι – «ворота»; передворіття) – парадний вхід, проїзд, утворений портиками та колонадами.

⁸ Квадрига – (лат. quadrigae, від quadri- – «четверо-» + iugum – «ярмо», «запряжка») – антична двоколісна колісниця, яку тягне четвірка коней, запряжених в один ряд.

⁹ Теменос – (дав.-гр. τέμενος) – священна ділянка, присвячена певному божеству. Вважалось, що перебуваючи в теменосі, людина може відчутти присутність цього божества.

¹⁰ Дева – богиня-покровителька давнього Херсонеса, яку шанували таври, автохтонний етнос Криму, відомий з VI ст. н. ери. Назва походить від дав.-гр. слова "ταῦρος" – Бик.

¹¹ Климент I (рік нар. невідомий – 18 листопада 99/101) – 4-й Папа Римський, висвячений самим апостолом Петром, святий мученик. Перший християнський місіонер, що проповідував Євангеліє на українських теренах. Засланий на каторгу до Херсонеса, під час гонінь на християн в Римській імперії. Був страчений язичниками – його прив'язали до кам'яного якоря і втопили у морі.

- Щоб держава не розвалилася має бути одне Сонце, один Бог і один Князь.

Діалог хоч і короткий, але важливий для розкриття ідеологічних засад діяльності Володимира. Він натякнув Добрині, що не лише збирається прийняти християнство, централізувати владу в державі і замінити у князівствах намісників-варягів на руських князів та воевод, але й створить оборонну систему валів, облаштує державні кордони, а Київ перетворить на другий Константинополь. Добриня був вірний всім серцем племіннику Володимиру з роду Рюриків, бо змалку виховував його. Родини у Добрині не було, тому він підкорявся всьому, що казав і вчиняв його вихованець.

Насамкінець розмови до Володимира приспів із почтом Логофет з новиною від візантійських імператорів. Вони веліли переказати князю, перше: що й далі розраховують на його орунну допомогу й просять від Володимира, щоб надіслав загін руських найманців до Константинополя; і друге - що віддають таки за нього свою сестру, яка несподівано погодилася, тільки з умовою, що він не просто охреститься сам, а ще й охрестить весь руський нарід, й оголосить привселюдно на службі божій у Херсонесі себе Катехуменом¹². Це означало, що він має пройти сорокаденне духовне випробовування передбачене чином Оглашення (грецькою - Катехуменат)¹³, який відбувався так. Особа, яка прагне прийняти віру Христову, мала перед службою Божою, в самій сорочці без пояса, головного убору і взуття пройти на колінах до церковного порогу, тричі осінити себе хрестом, попросити всіх присутніх християн стати оглашеним (катехуменом). І тільки тоді, коли вся християнська спільнота погоджується, ієрей починає чин, дмухає тричі на лице оглашеного, знаменує його чоло і груди, кладе свою руку на його голову, промовляє молитву і просить усіх присутніх християн і Господа Бога просвітити оглашеного. Тільки після цього катехумену дозволялося брати участь у церковних службах і спілкуватися з християнами та священником.

Логофет порадив Володимирові взяти собі за духовного наставника монаха Настаса і здійснити своє перше оглашення в будь-якій вцілілій церкві Херсонеса. Але Володимир, який був дізнався, що напівспалений храм носить ім'я св. Василя, так само, як і імператор Василь II, погодився оголосити себе катехуменом лише в цьому храмі і забажав мати у хрещенні ім'я, як у імператора, Василь, яке до того ж в грецькій мові має значення «василевс».

О п'ятій ранку, коли перші промені сонця зазолотили смарагдові хвилі моря, довкола храму св. Василя зібралася княжа дружина, воевода Добриня, тисяцький Путята, лікар князя Світовит, багатирі

¹² Катехумен - від грецьк. *κατηχούμενοι*, «той, кого наставляють», нехрещена особа, яка готується прийняти таїнство хрещення і проходить процес навчання основам віри (оглашення) та готується до повноцінного життя в Церкві Христовій.

¹³ Оглашення (катахуменат) - чин, що полягає в «оголошенні» у християнській спільноті кандидата на прийняття Христа і «проголошення» йому Святого Письма і таїн Христових. В давній Християнській Церкві О. відбувалося трьома етапами: оглашенням, просвіченням і тайновведенням.

Ілько, Олешко, Микита, Логофет з візантійським почтом, двома митрополитами і десятком монахів з Константинополя та сотня вцілілих після облоги херсонесців, серед яких було багато поранених людей. Князь Володимир став на коліна, пройшов навколішки до порогу пограбованої церкви, баню якої і браму спалили його воїни, зняв з шиї золоту гривню, тричі перехрестився і слідом за монахом Настасом промовив молитву «Отче наш», просячи у Господа благословення. Дружинники, окрім русів-християн, відверталися від цієї картини, хтось пошепки закликав до язичницьких богів, хтось хапався за оберега, хтось гладив пальцем глиняну табличку з рунами. Настас осинив Володимира хрестом і завів його у храм, постановивши поряд із собою перед напівзгорілим вівтарем. Усі присутні увійшли слідом. Митрополити, монахи, Логофет, Добриня, Путята, богатирі стали по обох сторонах на криласах. Задзвонив дзвін. Монах Настас проголосив князя Володимира катехуменом, що здійснив перше оглашення. Володимир вклонився, потім несподівано швидко метнувся до золоті скриньки-ковчега з черепом св. Климента I, вихопив його звідти, підняв над головою і голосно гукнув до свого війська, румеїв і Логофета.

Володимир: – Дружино моя! Збираймося на Київ! І святого Климента візьмемо з собою!

Логофет: – А пощо великому князю в Києві моці Климента I? Він же тут у морі скатований був...

Володимир: – Тепер і моці святі і море – наше! Руське!

Несподівано вдарила блискавка, прогуркотів грім і з неба полилася злива, що через діру в дахові храму без бані заливала всіх присутніх. Логофетові від такої вихватки князя лопнуло дипломатичне терпіння. Він підскочив до Володимира з наміром забрати в нього моці св. Климента I, але Володимирові богатирі спинили його, викрутили руки, кинули на мармурову підлогу храму, а богатир Ілько ще й ногу на нього зверху поставив. Володимир весело розсміявся.

Володимир (Логофету):

– Якщо захочеш Климентові помолитися, то він у мене! І буде зі мною в Херсонесі, поки твої імператори мені свою Анну не віддадуть!

Через сорок днів мало відбутися друге оглашення, під час якого душпастир сповіщав, що духовне навчання князя закінчилося і призначався час самого хрещення.

Дні минали, руси далі продовжували розграбовувати і руйнувати Херсонес, і кінець-кінцем візантійські імператори змушені були підкоритися. І хай там як імператриця Анна не опиралася, а брати-

імператори схопили її, зв'язали і веліли відправити її кораблем до Херсонеса разом з її прислужницями, священником і євнухами.

Володимир зустрів її у молитві все в тому ж храмі св. Василя. І Анна спершу навіть не могла упізнати язичницького князя серед десятка християнських монахів, оскільки і сам князь убрався в підрясник і був схожим на них. Вона тільки зауважила високого і дужого геркулеса, що ревно молився у притворі храму біля його порогу. Володимир не став зголошуватися першим. Побачивши Анну, він був вражений її чистою, білосніжною красою, карміновими вустами і чорним пишним волоссям, вкритим золотим напівпрозорим серпанком з короною на голові. Вона відразу припала йому до душі. Йому хотілося їй вірити, їй, і новому богу Ісусу.

Тієї ночі Володимир таємно виїхав з Херсонеса у супроводі своєї найближчої дружини, прихопивши Анну і мощі Климента із собою. В кінці довжелезної валки дванадцяті коней тягли на великому возі спижеву скульптуру квадриги, яка теж дуже сподобалася Володимирові і яку після повернення до Києва він накаже поставити перед своїм палацом. Про всяк випадок у Херсонесі Володимир залишив частину свого війська на чолі з тисяцьким Путятю. Путяті він велів не покидати Херсонес, поки він не візьме шлюб з Анною. Те саме він повідомив і Логофету Симеону, який змушений був відплисти до Константинополя.

Перед цим Логофет таємно зустрівся з Настасом, дав йому зілля і наказав, щоб той підливав його князеві Володимирові у вино під час причастя. Настас відмовився. Тоді Логофет пригрозив, якщо той не виконає його наказу, то вони втрачатимуть батька і матір Настаса, яких вже на той час було схоплено візантійцями і посаджено до в'язниці. Настас змушений був підкоритися.

Дорогою до Києва князь з Настасом вчили Євангеліє та Катехиза. Щодень на сповіді Володимир повторював десять заповідей Божих, а Настас питав, яку з них він порушив. А ще Анна, яка щоразу відкривалася перед Володимиром з несподіваного боку, забажала бути присутньою на навчаннях князя. Вона вчила його молитвам і смиренню. А він ділився з нею своїми замірами збудувати могутню християнську Русь, щоб рівнялася з Константинополем і стояла Великим Змієвим Валом перед навалом на Європу лютих кочівників зі Сходу. І якщо спершу вони розумілися, спілкуючись грецькою, то за тиждень-другий Анна почала схоплювати руську мову. І все було б добре, якби не недуга князя. З кожним ковтком вина на причасті йому ставало гірше. Він слабшав, став гірше бачити. І знахарові Світовиту ніяк не вдавалося встановити причини його хворості. Після кількох оглядин князя Світовит почав перевіряти все, що князь їсть і п'є. І князеві на якийсь час зробилося ліпше.

На довгому шляху князя чекали й інші випробування і пригоди. Володимирові двічі доводилося відбиватися від ватаг язичників, очолюваних волхвами, які намагалися вбити князя і його

християнську наречену. В першому зіткненні він легко здобув перемогу зі своїми богатырями: Микитою, Ільком та Олешком. А під час другого нападу була викрадена Анна. І Володимир з дружиною кинувся її рятувати. Їм вдалося наздогнати ватагу язичників. Під час бою Володимир опинився сам на сам з войовничим волхвом Богомилом з Новгороду, який володів неймовірною силою і в двобою закидав князя великими каменюками. В якусь мить Володимир, отруєний зіллям Логофета, геть знемігся і ще трохи і був би звергнутий волхвом зі скелі у глибоку Дніпрову прірву. Але його рятувала Анна. Вона витягла з зачіски довгу шпильку і уміло метнула Богомилу в сонну артерію. Богомил помер на місці. Анна опустила перед тілом убитого на коліна, закрила йому очі і помолилася. І це не видавалося чимось святенницьким чи лицемірним. Володимир був вражений глибиною потрясіння і розпачу Анни, яка, рятуючи його, вбила людину. Він відійшов від неї подалі, щоб не бачила, сховався за великий дуб, обперся об нього рукою і тихо, пошептом зі справжнім каяттям промовив молитву за убієнного. Коли Анна підійшла до нього і він подав їй руку, у них за спиною злетів у небо сокіл і закружляв над ними. І надалі впродовж їхнього шляху сокіл часто з'являвся у них над головою, або голосно кричав у високості неба.

Стосунки між Володимиром і Анною поступово налагоджувалися. Вона побачила в ньому мудру і сильну людину. А його непідробна зацікавленість християнською вірою, повсякденне ревне моління і збагнення таїнств Божих особливо контрастували з його суворим характером і це ще більше привертало її серце до нього. Як жінку її турбувало тільки одне – язичницька традиція полігамії. Тому вона поставила вимогу Володимирові перед шлюбом позбутися всіх своїх жінок, наложниць і коханок. Вона навіть примусила його вдягти на себе пояс вірності і він, жорсткий і непокірний це зробив. Бо щось було дивне в Анні, чого він не бачив в інших жінках. Її сила духу була такою могутньою і чистою, що він вперше в житті повністю довірився іншій людині, як собі самому. І довіряючи її такту, Володимир послав Анну до Білогорода Київського, Вишгорода і Берестова закривати тереми з наложницями, винагороджувати їх грошима і дорогими прикрасами, а тих, які мали дітей від нього, обдаровувати маєтками.

Але з дружиною, полоцькою княгинею Рогнідою він мав попрощатися сам. Бо вона була не тільки матір'ю його чотирьох синів і доньок: Ізяслава, Мстислава, Ярослава (того, що після смерті Володимира руси назвуть Мудрим), Всеволода, Предслави і Прямислави, вона була жінкою його зраненого серця. Вони обоє одночасно і ненавиділи і любили одне одного. Володимир безперестанку згадував ту розправу, яку вчинив за традицією вікінгів, коли він ще юним князем Новгородським попросив руки Рогніди у її батька Полоцького князя, вікінга Рогволода. Рогніда йому відмовила, і він так розлютився, що взяв приступом місто Полоцьк, згвалтував Рогніду на очах у її матері і батька Рогволода. А потім стратив Рогволода з дружиною перед Рогнідою. А

відтак насильно присилував її до шлюбу. І при тому жахові, який був охопив Рогніду, синьоокий юний велет Володимир, створений неначе з полум'я і тріумфу, подолав камінну стіну її стражденного серця. Лише від самого усвідомлення, що вбивця її батьків милий їй, переповнювало мукою і шаленством її душу. Володимир, хоч і каюся за вчинене лиходійство, але в молоді літа не міг опанувати свою несамовитість.

На цей раз Володимир приїхав до неї сам-один, без слуг і дружинників. Її хороми підносилися над Либіддю височезним частоколом, який на вершечку перетворювався на жилі хороми.

Володимир, який був трохи поздоровішав стараннями Світовита, знову почав хиріти. Вочевидь, вже випита ним отрута продовжувала руйнувати його. Він геть втратив на силі, ледве бачив, розрізняв лише світло, тінь і загальні обриси предметів. І коли Володимир зійшов з коня, то заточився і впав, втрачаючи тяму.

Очутився він на ліжкові у покої Рогніди, як був в кольчuzі і з мечем на поясі. Рогніда сиділа поряд на кріслі, змочувала йому чоло оцтом з водою.

Володимир (крізь марення): – Ти принесла мене сюди. А чому не вбила мене безтямного?

Рогніда: – Бо я матір твоїх дітей.

Володимир: – Вони зродилися з ненависті. Я ж убив твого батька-матір.

Рогніда: – Не ти, а Перун! Бо так велить руський бог.

Володимир: – Одін¹⁴ каже чинити так само, вбивати ворога, гвалтувати його дочок і робити з них дружин.

Рогніда: – Рабинь.

Володимир: – Ти ніколи не була для мене рабинею.. Я вбив батька і матір твою за законом помсти, бо інакше не був би князем. Мене б тоді в Полоцьку порвали на шмаття і руси і варяги...

Рогніда: – Відаю.. Але пробачити тобі не можу.. І розлюбити теж.

Рогніда раптом витягає з-за пазухи довгого кинджала і заносить його над Володимиром. Володимир помічає обрис занесеного над ним кинджала і з останніх сил переймає руку Рогніди. І так вони застигають на якусь хвилю. В її очах біль і прощення. Володимир з зусиллям впізнає її красиве обличчя. Всміхається з болістю.

Цієї миті до спальні накульгуючи увіходить княжич Ярослав.

Ярослав: – Ти хочеш вбити мою матір?

Володимир: – Ні. Вона хоче вбити мене.

¹⁴ Одін – верховний бог скандинавської міфології. Уособлює смерть, мудрість, зцілення, бойові дії, царську магію, безумство, поезію, перемогу.

Рогніда: – Колись хотіла. А тепер...

Рогніда висмикує руку з кинджалом, знімає золотом гаптований шовком підбитий очіпок. З-під нього випадає руда, як жар, грива довгого волосся. Рогніда замахається кинджалом і одним змахом відтинає свою руду косу.

Рогніда: – Я знаю, пощо ти приїхав, оглашений раб божий Володимир. Ти скоро приймеш Христа. А мене силоміць відправиш у християнську обитель, де мені відріжуть волосся, яке ти колись так любив. То краще я утну його собі сама... Але запам'ятай, християни такі самі люди, як і ми – діти Одіна і Перуна. І як з Христом забудеш своє коріння – то помреш.

Рогніда кинула відрізану косу Володимирові на груди, підвелася і сказала:

– Ярослав, відвези батька до Добрині і перекажи йому, щоб привели до нього його матір, Малушу. Вона волхвиня владуша, знає, як християнську отруту витруїти з язичницьких жил.

Ярослав виконав наказ матері. І Добриня поспішив у Дерева до Коростеня. Біля Коростеня у лісовій пуші знаходилося Святилище Мокоші¹⁵. В Святилищі волхвині сказали Добрині, що Малуша пішла до пралісу до Місячної Чаші напувати Місяць Сонячним вогнем, і що вернеться після Купайла. Добриня помчав конем до пралісу, добре що знав, де та Місячна Чаша. А була вона круглим, як місяць у повні, лісовим озером з абсолютно прозорою водою. Але й там біля Місячної Чаші Добриня Малушу не знайшов. Щоб передати знак про її сина, він відтяв гілку з дерева, що розгалужувалася на верху трьома меншими гілочками. З неї він вирізав тризуб – герб Володимира і кинув його на воду озерця. А сам подався назад до Києва. Коли від'їхав на півверсти, пролунав на все небо крик сокола. Добриня подивився угору і побачив на фоні Місяця силует сокола, що голосно кричав, неначе когось гукав.

З нетрів пуші виїхала на олені віща Малуша. Обличчя обмотане червоною заповоччю у формі восьмипроменевої зірки, на шиї гердан прикрашений різнокольоровим фігурками богів і людей, у вухах сережки з кабанячих ікол. Очі в Малуші різні за кольором, в зеленому запечена кров, сине світле, як ясне небо. Погляд гострий, пронизливий, моторошний. Через усе чоло, вкрите чертами і резами¹⁶, шрам, в руці пужално з хвоста корови. Зиркнула Малуша на сокола в небі, під'їхала ближче до Місячної Чаші, побачила гілку-тризуб у воді. Ніби з дна озера вигулькнув до неї круглий Місяць і освітив воду у нічному озері. З гілки-тризуба, потривоженої хвилею, стікала у воду кров, фарбуючи її в пурпуровий колір...

¹⁵ Мокош – (Мокоша, Макоша) – давньоруська богиня. Гіпотетично богиня Місяця, води, зачаття і материнства, милосердя, щастя, нещастя, долі, гадань, рукоділля, врожаю, охоронниця корів.

¹⁶ Черти і рези – прадавнє дохристиянське руське письмо

Напередодні Хрещення киян зібрав князь Володимир усіх десятицьких, соцьких, знатних богатирів, гриднів-звितяжців, воевод, бояр, намісників-варягів до себе у гридницю. Добре, що гридниця була велика і довга, аж на пів гори Хоривиці. Прийшло повноповнісінько достойних мужів і ратників. Усі пили пиво, ол¹⁷, квас, брагу і зелене вино, їли печену дичину, яку розносили служниці, вихвалялися своїми подвигами, переповідали історії з походів. І гуділо все в гридниці наче у вулику, так що співу гусярів і чути не було.

Недужого, майже осліплого князя Володимира Ілько, Олешко, Микита внесли на руках і посадили на престол на узвишся, в головах довжелезних столів з запрошеними достойниками. За престолом вивисувалися фігури богів: Перуна, Сварога, Мокоші, Дажбога, Велеса, Хорса. З обох боків престол обступили візантійські монахи і товмачі. Серед них був і Настас.

До престолу підійшов Добриня і підняв руку, запрошуючи присутніх до тиші. Довбиші забили в велетенські литаври.

Всі заспокоїлися і князь заговорив слабким голосом, блукаючи поглядом по гридниці, ледь розрізняючи світло і тінь. Усі ще більше притихли, щоб почути його. Ті, що були далеко від престолу, пошепки перепитували у тих, хто стояв ближче.

Володимир: – Русь обирає Христа. Завтра на світанні хрещення киян. Усіх закликаю прийти і довірити душі новому богу...

Голос з юрби: – А якому з них, бо їх у християнців три?!

Володимир: – Три іпостасі, але Бог один. Хто прагнутиме віри Христової, може повчитися у візантійських монахів.

Голос з юрби: – А якщо я вірю в Одіна?!

Володимир: – Якщо в Одіна і ти намісник в граді руському, то намісником тобі більше не бути!

В гридниці заремствували. Найбільше збурилися варяги. Залунали їхні голоси:

- Князь виганяє нас з Русі!
- Це наша земля!
- Князь зраджує свій народ!

Добриня знову підіймає руку. На цей раз звучить високим звуком горно. Всі знову затихають. Володимирові все тяжче говорити.

Володимир: – Всі знають, що моя баба княгиня Ольга була християнкою! І була жінкою-вікінгом! І звалася по-варязьки Хельга, що означає «свята». Вона збудувала церкву у Києві, де моляться всі

¹⁷ Ол – руський ель.

наші християни. І ніхто з варягів не осудив її і не повстав. Данський конунг Гаральд I Синьозубий хрестив вікінгів більш ніж двадцять літ тому і Данське королівство визнав Римський престол і Священна Римська імперія.

Голос з юрби: – А норвезькі вікінги скинули християнське ярмо!

Володимир (геть втрачаючи сили): – Це поки рак на горі не свисне... Ті варяги, хто мені осуд чинять, най вертаються до свеїв і норвежців. Або ідуть до Константинополя служити Візантії. Імператори їх запрошують. Ті, хто прийме Ісуса, збережуть свої титули і уділи... (Володимир раптом замовкає. Голова його безсило опускається на груди.)

Тишу, яка запанувала у грідниці, розриває несамопитий окрик. І з натовпу у напрямку престолу летить, перевертаючись у повітрі, бойова сокира. Знесилений Володимир раптом непритомніє і хилиться на руків'я трону. Бойова сокира долітає до Володимира, але не втрапляє в нього і впинається в дерев'яне узголів'я престолу.

В грідниці здійсмається буря. Охоронці кидаються у натовп шукати того, хто насмілився вчинити замах на життя князя. Здіймається колотнеча.

Несподівано для всіх присутніх брама грідниці розкривається і до велетенської зали в'їжджає на олені Малуша. На плечі у неї сокіл. Вона підставляє соколові шкіряну рукавицю, той сходить на неї з плеча. Малуша помічає у натовпі Настаса. Щось шепоче соколові і вказує пальцем у напрямку Настаса. Потім підкидає сокола у повітря і він летить понад натовпом, раз по раз нападаючи на бунтівників. А як долітає до Настаса, то зриває йому з голови клобук, впинається пазурями в лису голову, валить на долівку. Настас дико верещить. Сокіл дзьобає Настасові очі, вириваючи їх з вічниць.

Малуша зловтішно посміхається, б'є оленя острогами. Олень заплигує на стіл і, перескакуючи через заколотців, скаче столами до престолу.

Малуша хутко сплигує з оленя, схиляється над сином, витягає слоїк з цілющим зіллям. Наказує Добрині розкрити Володимирові рота. Добриня розсовує дерев'яною ложкою князеві вуста і Малуша дає Володимирові випити зілля. Потім каже Добрині:

– Прибери звідси всіх!

Добриня віддає накази старшій дружині. За мить в усі вікна і двері вриваються вої та грідь, оточують заколотників і заводяк і вигонять з грідниці.

Малуша: – Князя краще покласти на щось рівне головою вниз, бо з нього зараз буде виходити вся отрута. І принесіть багато води, холодної і теплої і полотняні рушники!

Служниці швидко приносять рушники і воду. Олешко, Ілько, Микита кладуть князя на стола, головою вниз.

До нього підбігає Анна, яка невідомо звідки взялася, неначе стежила за всім, що відбувається в грідниці. Вона принесла подушку, підкладає її Володимирові під голову. Малуша підходить до неї.

Малуша: – Ти Анна?

Анна: – Я.

Малуша підкликає сокола. Сокіл підлітає, збиває з Анни золотий вінець, всідається їй на голову, цілячи великим дзьобом їй в очі.

Малуша: – Кажі правду. Сокіл брехню чує.

Перелякана Анна з соколом на голові киває у відповідь.

Малуша: – Чи ти знала про те, що ваш монах труїв щодня мого сина?

Анна заперечливо хитнула. Сокіл затупцяв у Анни на голові, і ствердно хитнув, що імператриця не бреше.

Малуша: – З примусу йдеш за мого сина чи з доброї волі?

Анна: – Йду, бо так сказав мені бог.

Сокіл лише крильми залопотів.

Малуша: – А руку б за Володимира віддала?

На цих словах Малуша хапає Анну за ліву руку, притискає її до столу, кричить Добрині:

– Сокиру!

Добриня вириває сокиру з узголів'я престолу і кидає її Малуші. Малуша хвацько її ловить і замахується нею, щоб відрубати Анні руку. Анна руку не висмикує, тільки заплющує очі. Малуша б'є сокирою, але поціляє не в руку, а поряд з нею. Анна розплющує очі, бачить, що рука на місці, і каже з гіркою іронією:

– Таке ваше мені благословення?

Малуша: – Мое благословіння попереду. А поки будь зі мною. Князю треба допомогти. Отрута з нього виходитиме муками...

Під ранок Володимирові стало легше. Йому Добриня розповів про Настаса і для годиться спитав:

– То як, хрестити киян будемо чи ні?

Володимир: – Ми ж приймаємо Ісуса! А він – є любов. А там, де любов, немає страху, немає лукавого і немає Настаса з усіма імператорами світу.

Добриня: – А тебе хто хрестити буде?

Володимир: – Будь-хто з візантійських монахів. Але це після мого останнього оглашення... А де матір моя, Добрине?

Добриня: – Пішла треба приносити у Варязькі печери. І просила тобі передати, щоб Святилище Мокоші ти не руйнував, поки вона жива.

Володимир: – А я й не збирався.

Володимир підвівся зі столу, оберся об плече Добрині і пішов із гридниці.

Над Києвом світало. По Боричеву узвозу спускалася дивовижна процесія. Попереду колісниця упряжена чотирма кіньми везла велику ікону Богородиці. За нею ішли тлумачі з грецької мови, візантійські монахи і співали молитви. За ними простувала імператриця Анна, убрана у золототканні порфірні ризи, і вела попід руку босого у руб'ї Володимира, який все ще бачив не ясний світ, а тіні і сполохи світла. Останніми спускалися Добриня, воеводи, бояри, гридні і три богатирі, які тягли великий дерев'яний хрест.

На березі Дніпра, там де впадала Почайна, на них чекали тисячі киян, без одягу, в самих сорочках в оточенні дружинників. Поки гридні вкопували в пісок великого дерев'яного хреста, монахи з тлумачами розійшлись серед киян, пояснюючи, як буде відбуватися Хрещення. «Першим прийме хрещення князь Володимир», – чулося звідусіль.

Двоє монахів закалатало у ручні дзвони. Третій монах проголосив чин завершального Оглашення князя Володимира.

Імператриця Анна підвела Володимира до аналоя. Монах осінив Володимира Євангелієм. Володимир прочитав молитву. Монах взяв кадильницю і пішов з нею до Дніпра, кадити його води навхрест.

На кручі стоїть Малуша. Вона спостерігає за дійством Хрещення на березі Дніпра. Чує спів монахів. Чує гучне питання монаха грецькою:

– Чи з'єднуєшся ти з Христом?

Тлумач перекладає питання. Володимир голосно відповідає:

– З'єднуюся!

З берега Дніпра до Малуші долинають слова молитви грецькою мовою, які в перекладі українською звучали б так:

– За Богом бережену Русь нашу, владу і військо її Господу помолимося!

Монахи співають: – Господи, помилуй!

Малуша не розуміє жодного слова. З її очей ллються сльози. Вона стогне і квилить. Роздирає на обличчі червону заполоч. Червлені нитки шматує вітер. Малуша пронизливо свистить. На її поклик прискакує олень. Вона заплигує на нього і скаче геть, зникаючи поміж дубів Священного гаю.

Володимира охрещеного у водах Дніпра, все ще слабкого і майже сліпого, виводять на берег і саджають у крісло. Усе дійство відбувається перед ним неначе в густому мареві. Тим часом монахи розбивають киян, воєвод, князів, дружинників на гурти і охрещують ті гурти вздовж всього піщаного берега кожен окремо.

Людей заводять у води Дніпра з дітьми і літніми людьми. Зусібіч чути скарги, зойкання, скрики. Народ хвилюється. Хтось упирається. І того за руки і ноги тягнуть у воду. Люди, які вже зайшли у річку, тримають малолітніх дітей на руках у себе над головою.

Дуже швидко увесь правий берег Дніпра на Подолі заюрмлюється тисячами люду.

У тому стовпищі одна з жінок оступається, падає у воду і її однорічну доньку, що сиділа в неї на горгошах, підхоплює стрімка течія Дніпра. Жінка кидається за донею і криком кричить:

– Моя донька! Зіронька моя!

Люди спершу не розуміють, що сталося.

Жінка: – Вона тоне! Рятуйте мою дитину!!!

Її крик чує Володимир. Він різко підводиться і біжить до води, ще не розуміючи, що прозрів.

Добриня (Володимирі навздогін): – Стій! Зараз GRIDNІ її врятують!

Володимир: – Я сам!

Анна: – Володимире, зупинися!

Володимир плигає у воду і швидко наввимашки намагається наздогнати дівчинку. Раптом дитину закручує водяний вир. І Володимир пірнає у ту круговерть, забуваючи свою неміч.

Майже хвилину на поверхню води ніхто не виринає. Налякана матір бігає берегом, голосить. GRIDNІ і дружинники кидаються за князем у водоверті Дніпра, але нікого там не знаходять.

Люде розбігаються вздовж берега. Плач, крики, зойки шугають над рікою.

Несподівано один з монахів помічає далеко, аж на середині ріки темний силует і кричить до всіх грецькою, показуючи вдалину рукою:

– Θαύμα! Ανθρώποι! Θαύμα!¹⁸

Тисячі людей одне за одним обертаються у тому напрямку, куди вказує монах.

Посередині ріки на мілині випростався на увесь богатирський зріст осяяний сонцем князь Володимир, у хрещенні Василь, і тримає над головою маленьку дівчинку, яка сміється і тягне руки до мами.

Матір дівчинки нестямно і радісно шепоче:

– Чудо! Це чудо!

Жінка стає на коліна і вперше осіняє себе хрестом. Люде поряд повторюють її слова і так само хрестяться. Слово «Чудо!» розлітається багатотисячною юрбою. Один з грецьких тлумачів дістає молитовник з молитвою «Отче наш», перекладеною церковно-слов'янською мовою Кирилом і Мефодієм¹⁹, і голосно виголошує її новонаверненим руським християнам. Інші тлумачі і грецькі монахи, які знають церковно-слов'янську, підхоплюють його. Руси вловлюють знайомі слов'янські слова в молитві і так само намагаються їх повторити. Голос приєднується до голосу, утворюючи сонмище голосів. Вперше від народження Ісуса Христа тисячі русів моляться молитвою Богу Отцю, Богу Сину і Богу Духу Святому.

06.09.2025

Олександр Денисенко
Тел: +380951537531
03179, вул. Миколи Ушакова, 6,
пом.120, Київ, Україна;
09712, Київська обл., Обухівський р-
н, Богуславська територіальна
громада, с. Мисайлівка,
вул. Вишнева, 6
e-mail: denysenkooleksandr@gmail.com

¹⁸ Чудо! Люди! Чудо! (пер. з грец.)

¹⁹ Кирило та Мефодій – брати, засн. слов'ян. писемності, місіонери, церк. діячі 2-ї пол. 9 ст.